

Afasiförbundet/Talknutens yttrande över betänkandet *En hållbar lärarutbildning (SOU 2008:109)*

Afasiförbundet/Talknuten har sedan början av 1990-talet arbetat för barn och unga med språkstörning och deras föräldrar. Syftet med Talknuten är dels att sprida kunskap om barn och unga med språkstörning, dels att ge stöd till föräldrar runt om i landet. Det finns ett stort behov av att sprida kunskap till personalgrupper och beslutsfattare om målgruppen, för att barn, unga och föräldrar ska få rätt stöd i samhället. Genom påverkans- och informationsarbete vill vi uppmärksamma målgruppen så att levnadsvillkoren för barn och familjer förbättras.

Språkstörning är en funktionsnedsättning som tyvärr är alldeles för okänd trots att den är relativt vanlig. Flera studier visar att 6 - 8 % av alla barn i förskoleåldern har en språkstörning av varierande grad. Cirka 1 % har en grav språkstörning, vilket innebär att svårigheter ofta finns kvar i vuxen ålder. På grund av okunskap är det många som förväxlar en språkstörning med läs- och skrivsvårigheter/dyslexi.

En språkstörning ställer krav på ett mer omfattande och ofta individuellt riktat stöd. Det är också vanligt förekommande i kombination med andra funktionsnedsättningar exempelvis ADHD, autism och utvecklingsstörning. Begränsad kommunikationsförmåga påverkar det sociala samspelet i vardagen, att kunna ta del av kunskap och information och att kunna uttrycka sin åsikt. I dagens samhälle ställs stora krav på språklig kompetens och det drabbar naturligtvis dessa barn extra hårt. Personal inom BVC, förskolor och skolor har ofta dålig kunskap om diagnosen och de konsekvenser som det för med sig.

Förbundet vill understryka vikten av tidig upptäckt av barnens svårigheter och därmed möjlighet till tidigt stöd och tidiga insatser. Språkstörning medför oftast ett livslångt funktionshinder. Många barn med grav språkstörning har kvarstående språkliga svårigheter långt upp i skolåldern. De kan ha problem med att uttrycka sig i tal och skrift och/eller att tolka muntlig och skriftlig information. Det påverkar barnens inlärningsförmåga och för en del innebär det att de inte klarar undervisning i vanlig klass utan behöver särskild individuellt anpassad undervisning. För barnens bästa måste de få ett tidigt och optimalt stöd. Genom tidiga insatser och med rätt bemötande kan barnet utvecklas och problematiken begränsas. Det leder även till att framtida kostnader för individuellt stöd kan minskas.

Utredningen pekar på att skolan behöver bli bättre på att klara den utmaning det innebär att undervisa elever med olika förutsättningar och bakgrund. Varje elev ska ges förutsättningar att nå kunskapsmålen i alla ämnen. För förskollärare och lärare verksamma i förskoleklass och de tidiga skolåren är djupa kunskaper i barns språk- och matematikutveckling centrala, liksom kunskaper om läs-, skriv och matematikinläring.

Det är glädjande med satsningen på kompetens inom läs- och skrivinläring för alla lärare som ska arbeta med barn i förskola och i grundskolans första år. Därigenom kommer lärarna i kontakt med dyslexi och läs- och skrivsvårigheter. Vi anser att det är viktigt att de även har

kunskap om språkstörning. En språkstörning kan yttra sig på många olika sätt. Alla lärare kan inte vara specialister men alla ska ha en grundkunskap om språkstörning. Det är läraren som först möter barnen och som tidigt ska kunna identifiera vilka barn som behöver särskilt stöd. Det som är avgörande för barns studieresultat är lärarnas kompetens. Förbundet ser mycket positivt på att utredningen tar upp att barnens kommunikation och språkutveckling ska uppmärksammas särskilt, liksom många barns erfarenhet av flerspråkighet och vad detta innebär i mötet med förskolan och skolan.

Utredningen pekar på att det för lärare i sär- och specialskolan ställs särskilda krav på kunskaper om specialpedagogik och funktionshinder. Vi anser att även alla lärare i grundskolan ska ha baskunskaper om olika funktionshinder och vad det kan få för konsekvenser för inläring. Vår erfarenhet är att de flesta elever med språkstörning går i vanliga klasser. Utredaren har särskilt uppmärksammat några funktionsnedsättningar såsom ADHD, Dyslexi, läs- och skrivsvårigheter. Det är bra att lyfta dessa men det finns också en risk att man inte uppmärksammar andra funktionsnedsättningar som språkstörning.

I utredningen sägs att för specialskolans del gäller att samtliga lärare, förutom sina undervisningsämnen, måste behärska teckenspråk. Hösten 2009 återetablerades Specialskolan Hällsbo för elever med grav språkstörning. Det är inte så vanligt att de eleverna är i behov av teckenspråk. Det är snarare Tecken som Alternativ och Kompletterande Kommunikation, TAKK, som det finns behov av att använda för sin kommunikation.

I utredningen används begreppet språkstörda elever (sid. 294). Vi använder uttrycket elever med språkstörning. Eleverna är först och främst barn/unga som har en funktionsnedsättning.

Vi vill uppmärksamma att de internationella dokumenten FN:s standardregler, FN:s Barnkonvention, Salamancadeklarationen och Konventionen för personer med funktionshinder inte finns nämnda i utredningen. De uppmärksammar målgrupperna och stödjer skolformen för våra målgrupper och borde självklart ha statusen att man alltid säkrar nya förslag utifrån dessa texter.

Stockholm 2009-03-23

Vänliga hälsningar

Lars Berge-Kleber
Förbundsordförande

Afasiförbundet i Sverige
Kampementsgatan 14
115 38 Stockholm
Telefon: 08-545 663 60

Marianne Åkerlund
Förbundssekreterare

Afasiförbundet i Sverige
Kampementsgatan 14
115 38 Stockholm
Telefon: 08-545 663 61